

MUSICAL PEDAGOGICS

Annual Scientific Edition of the
Greek Society for Music Education,
Vol. 14, 2016

MUSICAL PEDAGOGICS

ISME National Affiliate

7 Ermou Str., 54625, Thessaloniki.

Tel. / Fax: +30 2310 858658

email: info@eeme.gr

Web site: <http://www.eeme.gr>

MUSICAL PEDAGOGICS

*Annual Scientific Edition of the
Greek Society for Music Education*

ISSN 17901618

Vol. 14, 2016

Editors

Zoe Dionyssiou, May Kokkidou

DTP

Costas Tsougras

Cover Design

Christos Mitsakis

SCIENTIFIC COMMITTEE - REVIEW PANEL

Olympia Agalianou

Polyvios Androutsos

Smaragda Chrysostomou

Zoe Dionyssiou

Konstantina Dogani

Athina Fytika

Jere Humphreys

Panayotis Kanellopoulos

Leftothea Kartasidou

May Kokkidou

Yannis Myralis

Natasa Oikonomidou-Stavrou

Ioulia Papageorgi

Theocharis Raptis

Lelouda Stamou

Georgia Tserpe

Nicholas Tsaftaridis

Costas Tsougras

Dora Psaltopoulou

Nikos Theodoridis

Maria Varvarigou

Petros Vouvaris

Demetre Yannou

Graham Welch

Nikos Zafranas

Musical Pedagogics is published yearly and distributed free
to all members of the Greek Society for Music Education.

The authors are responsible for the English texts.

Price: 15 €

© Greek Society for Music Education

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα των διευθυντριών σύνταξης	4
Αθηνά Φυτίκα, Ζωή Διονυσίου: Σχεδιάζοντας συναυλίες για παιδιά προσχολικής ηλικίας	7
Ευαγγελία Κ. Μητρογιάννη: Η μέθοδος Μαλιάρα για τη μουσική στο σχολείο	30
Μαρία Τσαλίκη: Διερεύνηση του Νέου Προγράμματος Σπουδών Μουσικής ως προς την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης των μαθητών	45
Ζωή Διονυσίου: Παιδαγωγικές και ιδεολογικές όψεις μιας συλλογής τραγουδιών του 19 ^{ου} αιώνα: τα Νέα Παιδαγωγικά Άσματα του Ιούλιου Έννιγγ (1880-1890)	58
Ελένη Χαλάτση: Αυτοσχεδιασμός και δημιουργικότητα στο πλαίσιο του ατομικού μαθήματος πιάνου στο Μουσικό Γυμνάσιο: μια μελέτη περίπτωσης	89
Άννα Μπαμπάλη: Διαθεματικότητα και μουσική δημιουργικότητα μέσα από τη διδασκαλία πιάνου στα Μουσικά Σχολεία: Μια υποδειγματική διδασκαλία με βάση το έργο για πιάνο αρ. XI, Τεύχος 1 από τα «44 παιδικά κομμάτια πάνω σε ελληνικούς χορούς» του Γιάννη Κωνσταντινίδη	116

CONTENTS

Editorial	4
Athina Fytika, Zoe Dionyssiou: Designing music concerts for young children	7
Evangelia K. Mitrogianni: The proposal of Maliaras for school music	30
Maria Tsaliki: The Development of Pupils' Environmental Awareness in the Greek New School Music Curriculum	45
Zoe Dionyssiou: Educational and ideological views on a song collection of the 19 th century: New Pedagogical Songs by Julius Enning (1880-1890)	58
Eleni Chalatsi: Improvisation and Creativity in individual piano lessons in a Greek Music High School: a case study	89
Anna Babali: Interdisciplinarity and Musical Creativity in piano teaching in Music Schools: A teaching scenario based on the piano piece no. XI, Vol. 1 from the set “44 Piano pieces for Children on Greek folk Dances”, by Yiannis Constantinidis	116

☞ Σημείωμα των διευθυντριών σύνταξης

Στο 14ο τεύχος των Μουσικοπαιδαγωγικών έχουμε τη χαρά να φιλοξενούμε έξι άρθρα που προέρχονται από ένα εύρος ερευνητικών κατευθύνσεων της μουσικής παιδαγωγικής. Είμαστε στην ευχάριστη θέση να βλέπουμε το πεδίο της μουσικής παιδαγωγικής -το οποίο υπηρετεί το περιοδικό- να διευρύνεται σε πολλούς τομείς, που αφορούν την ιστορική έρευνα, τα σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα, τη διδακτική των οργάνων, και τη μουσική στην προσχολική ηλικία.

Το πρώτο άρθρο του παρόντος τεύχους με τίτλο «Σχεδιάζοντας συναυλίες για παιδιά προσχολικής ηλικίας», των Αθηνά Φυτίκα και Ζωής Διονυσίου, είναι αφιερωμένο σε μία σύγχρονη ενδιαφέρουσα πρακτική, τις συναυλίες για παιδιά (Baby concerts), που τα τελευταία χρόνια βρίσκει εφαρμογή σε πολλές χώρες του κόσμου. Το άρθρο βασίζεται σε ερευνητική παρατήρηση της συμπεριφοράς και αντιδράσεων του παιδικού κοινού σε μια σειρά τεσσάρων συναυλιών με διαφορετικά στίλ μουσικής (μπαρόκ, σύγχρονη, δημοφιλής και παραδοσιακή). Αναλύονται ζητήματα όπως η αλληλεπίδραση των παιδιών μεταξύ τους, η αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών και των γονιών, μεταξύ των παιδιών και των μουσικών, η προσήλωση και η συγκέντρωση των παιδιών στη μουσική, η εκδήλωση των συναισθημάτων τους κ.λπ. Η μουσική αγωγή στην προσχολική ηλικία είναι ένα πεδίο που κερδίζει συνεχώς έδαφος, καθώς αναγνωρίζεται το μεγάλο ενδιαφέρον των παιδιών προσχολικής ηλικίας για τη μουσική, αλλά και το ενδιαφέρον των γονιών τους να εισάγουν τα παιδιά τους στο κόσμο της μουσικής. Θεωρούμε ότι το άρθρο αυτό θα βοηθήσει στο σχεδιασμό και την υλοποίηση αντίστοιχων δράσεων για το παιδικό κοινό.

Τα επόμενα δύο άρθρα αφορούν προγράμματα σπουδών μουσικής. Στο άρθρο «Η Μέθοδος Μαλιάρα για τη μουσική στο σχολείο», η Ευαγγελία Μητρογιάννη παρουσιάζει την μέθοδο του καθηγητή Νίκου Μαλιάρα, όπως αυτή υλοποιείται εδώ και είκοσι χρόνια σε ιδιωτικό σχολείο στον Άλιμο Αττικής και αφορά όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης από το Νηπιαγωγείο μέχρι και το Λύκειο. Η μέθοδος παρουσιάζεται σε αντιπαραβολή με τη διεθνώς αναγνωρισμένη μέθοδο Kodály και συγκρίνεται με σύγχρονα δεδομένα της επιστήμης της Μουσικής Παιδαγωγικής στους τομείς της Αναπτυξιακής Ψυχολογίας και των Νευροεπιστημών. Στα θετικά της μεθόδου έγκειται ότι οι μαθητές που την εφαρμόζουν μπορούν να φτάσουν σε ένα υψηλό επίπεδο μουσικής κατάρτισης, ως προς τη μουσική ανάγνωση και μουσική εκτέλεση σε μονόφωνο πνευστό μουσικό όργανο (σοπράνο και τενόρο, ή άλτο και μπάσο φλάουτο με ράμφος), συγκροτώντας έτσι πολυφωνικές σχολικές ορχήστρες.

Η Μαρία Τσαλίκη στο άρθρο της «Διερεύνηση του Νέου Προγράμματος Σπουδών Μουσικής ως προς την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης των μαθητών»,

ανιχνεύει πώς καλλιεργείται ο οικολογικός γραμματισμός των μαθητών στο πλαίσιο του μαθήματος της μουσικής μέσα από το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής. Η ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης των μαθητών κρίνεται πολύ σημαντική για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου και την αειφορία του πλανήτη. Η συγγραφέας υποστηρίζει ότι η μουσική μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά για την καλύτερη σύνδεση του ανθρώπου με το περιβάλλον και τον τόπο. Στο άρθρο προτείνονται επίσης τρόποι ενίσχυσης του μαθήματος της μουσικής προς την κατεύθυνση της καλλιέργειας της οικολογικής συνείδησης των μαθητών.

Το επόμενο άρθρο αφορά σε ιστορικά θέματα που σχετίζονται με τη μουσική εκπαίδευση. Η ιστορική έρευνα της μουσικής εκπαίδευσης -με όσα μέσα είναι διαθέσιμα στους ερευνητές σήμερα- είναι σημαντική για την καλύτερη κατανόηση του παρελθόντος, αλλά και για την καλύτερη στάση και προοπτική του σύγχρονου εκπαιδευτικού στη σύγχρονη κοινωνικοπολιτισμική πραγματικότητα. Η Ζωή Διονυσίου στο άρθρο της «Παιδαγωγικές και ιδεολογικές όψεις μιας συλλογής τραγουδιών του 19^{ου} αιώνα: τα Νέα Παιδαγωγικά Άσματα του Ιουλίου Έννιγγ (1880-1890)» ερευνά ένα μουσικό ανθολόγιο του 19ου αιώνα, που αποτέλεσε σημαντικό σχολικό εγχειρίδιο για πολλά χρόνια σε πολλές περιοχές του ελληνισμού. Τα Νέα Παιδαγωγικά Άσματα, σε επιμέλεια και μουσική Ιουλίου Έννιγγ, και στίχους Αλέξανδρου Κατακουζηνού και άλλων στιχουργών, εκδόθηκε από τη Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία σε 10 τεύχη μεταξύ του 1880 και του 1890. Μέσα από ανάλυση περιεχομένου των 300 παιδαγωγικών ασμάτων, η παρούσα έρευνα επιχειρεί να σκιαγραφήσει τη σχολική μουσική εκπαίδευση του 19ου αιώνα, να ερευνήσει τη θεματολογία των σχολικών τραγουδιών της εποχής, τους εκπαιδευτικούς τους στόχους, και άλλα ιδεολογικά και παιδαγωγικά ζητήματα.

Τα επόμενα δύο άρθρα είναι αφιερωμένα στη διδακτική του πιάνου. Η Ελένη Χαλάτση στο άρθρο της «Αυτοσχεδιασμός και δημιουργικότητα στο πλαίσιο του ατομικού μαθήματος πιάνου στο Μουσικό Γυμνάσιο: μια μελέτη περίπτωσης», ερευνά τρόπους εισαγωγής του μουσικού αυτοσχεδιασμού στο πλαίσιο της διδασκαλίας του ατομικού μαθήματος πιάνου στα Μουσικά Σχολεία. Δείγμα της έρευνας ως μελέτη περίπτωσης αποτέλεσαν πέντε μαθητές/μαθήτριες ενός Μουσικού Γυμνασίου, οι οποίοι κλήθηκαν να αυτοσχεδιάσουν ένα κομμάτι με αρμονική συνοδεία της εκπαιδευτικού και έπειτα να αναστοχαστούν σχετικά με τη δημιουργική διαδικασία στην οποία συμμετείχαν. Η έρευνα διήρκησε τρεις μήνες. Ανάμεσα στα σημαντικά ευρήματα, η έρευνα αναδεικνύει τη μεγάλη συνεισφορά του αυτοσχεδιασμού στην καλλιέργεια της μουσικής έκφρασης και ελευθερίας των μαθητών, για την προσωπική τους ανάπτυξη, την καλλιέργεια του αναστοχασμού, καθώς και για την προώθηση της μουσικής εκπαίδευσης και διδασκαλίας του πιάνου στα Μουσικά Σχολεία.

Η Άννα Μπαμπαλή στο άρθρο της «Διαθεματικότητα και μουσική δημιουργικότητα μέσα από τη διδασκαλία πιάνου στα Μουσικά Σχολεία: Μια υποδειγματική διδασκαλία με βάση το έργο για πιάνο αρ. XI, Τεύχος 1 από τα “44 Παιδικά κομμάτια πάνω σε ελληνικούς χορούς” του Γιάννη Κωνσταντινίδη», παραθέτει ένα προτεινόμενο σενάριο διδασκαλίας μουσικού έργου για πιάνο με στόχο τη διδασκαλία ρεπερτορίου έργων Ελλήνων συνθετών του 20^{ου} αιώνα. Η συγγραφέας επιλέγει ως παράδειγμα το κομμάτι αρ. XI από το πρώτο τεύχος του έργου «44 Παιδικά κομμάτια πάνω σε ελληνικούς χορούς» του Γιάννη Κωνσταντινίδη, και παραθέσει ιδέες και προτάσεις για τη συνδυαστική διδασκαλία του με γνώμονα τη διαθεματικότητα και την ολοκληρωμένη μουσική γνώση στο ατομικό μάθημα του πιάνου.

Ευχόμαστε καλή ανάγνωση.

Οι διευθύντριες σύνταξης των Μουσικοπαιδαγωγικών,

Ζωή Διονυσίου & Μαίη Κοκκίδου